

НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСЬ

ПАЛІТЫЧНА - ГРАМАДЗКАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ЧАСОПІСЬ.

Выходзіць ТРЫ разы у тыдзень:

у панядзелкі, серады
і пятніцы.

ЦЭНЫ АБВЕСТАК:

1 радок перад тэкстам 4 рублі
1 радок пасля тэксту 2 рублі

№ 7. Вільня, Пятніца, 24 кастрычніка 1919 г.

Цана 50 кап.

Усе дарогі вядуць у Беларусь.

Як некалі казалі—усе дарогі вядуць у Рым, дык і цяпер трэба сказаць, што ўсе палітычныя дарогі вядуць у Беларусь. Ясна, што апошняе і самае рэальнае развязаньне змаганьняў ўсіх новых дзяржаў, якія ўтварыліся з „узьмежкаў“ быўшае расейскае імперыі залежыць ад таго, на колькі праўдзіва і верна будзе развязана беларуская справа, будзе вырашан лёс нашае незалежнасьці, на колькі ня будуць абрэзаны і скроманы межы нашае гаротнае Бацькаўшчыны. Народ, каторы праз колькі сот гадоў самага цяжкага гістарычнага жыцьця, ня глядзячы на войструю нацыянальную барацьбу і на ўціск урадам найдужэйшага на сьвеце гаспадарства не ўтраціў свае нацыянальнае самабытнасьці, народ меўшы праз некалькі сталецьцяў сваю гаспадарственную незалежнасьць, народ, каторы мае вытвараную векамі культуру, літэратуру, свае яркія этнаграфічныя асобнасьці, сваю мову,— такі народ мае ўсе правы на гаспадарственную незалежнасьць.

І вось калі падымаецца пытаньне аб варунках і формах нашае незалежнасьці, калі падымаецца пытаньне для некаторых: ці поўная незалежнасьць, ці фэдэрацыя з суседнімі народамі, дык мы можам галосна заявіць: мы жадаем поўнае незалежнасьці ад другіх, не адкідаючы ў той самы час прынцыпа саюзу з другімі суседнімі народамі у справах эканамічных, стратэгічных і г. д.

Разьвязаньне гэтага пытання цалком залежыць ад курса сусьветнае палітыкі. Мы маем моцную надзею, што ня сёньня, дык заўтра наша Бацькаўшчына падымецца незалежнаю дзяржаваю ў сваіх прыродных межах, бо ў другім прыпадку, калі справа нашага адраджэньня загібне, дык разам з гэтым шчэзнуць з твару гісторыі і ўсе новыя

ўтвараючыся маладыя дзяржавы, як Літва, Эстонія, Латвія, Украіна, таксама вялікая небаспека чкае і Польшчу, бо палажэньне такое, што „ўсе дарогі вядуць ў Беларусь.“

Нашая зямля знаходзіцца ў „цэнтры фокуса“, Беларусь зьяўляецца злучаючым колам і адкідаючым буфэрам, ад каторага залежыць эканамічнае і палітычнае жыцьцё ўсіх суседных нацый, ўсіх новых дзяржаў, што акружаюць яе. Толькі пры варунку калі мы будзем незалежнымі і можам уваходзіць у саюз балтыцкіх дзяржаў, апошнія ня будуць адрэзаны ад поўднёвых краёў, і гэтакім парадкам змогуць адхіліцца ад падвойнага націску з аднаго боку Нямеччыны, з другога—Расей.

Пры здарэньню ж утварэньня фэдэрацыі ўсіх узноў утвораных дзяржаў, пры варунках калі Беларусь увойдзе ў гэтую фэдэрацыю і будзе мець саюз з Украіною, дык для Польшчы, з катораю ў нас могуць быць добрыя, суседзкія адносіны, разьвязваецца вялікае заданьне, пры гэтых варунках Польшча можа разсекці „гордзіёў вузёл“, бо здарыцца такая сытуацыя, дзякуючы каторай лёгка разьвязаецца пытаньне і дальнавіднай польскай палітыкі.

Пры варунках гэткага саюзу, існаваньне каторага будзе цалком залежыць ад лёса і волі Беларусі, Чорнае і Балтыцкае моры зьвяза-

ваюцца неразрыванымі і гандлёва-прамысловымі вузламі. Дык нашае шчасьце, наш дабрабыт, дабрабыт усіх новых створаных дзяржаў і, наадварот, у супраціўным выпадку, па небе апошніх пойдучь чорныя хмары і можа загрымець гром.

Наагул, усе новыя „узьмежныя“ дзяржавы ствараюцца Антантаю дзеля таго, каб ізаліраваць Нямеччыну ад Расей, што-б перашкодзіць іх хаўрусу.

Пры цяперашніх варунках, калі мы знаходзімся пры агоніі большавізму, калі-б і Антанта ўзялася проці нашых агульных жаданьняў за адбудову „аднае і недэлімае“ Расей, то зразумела, што над галавамі ўсіх маладых дзяржаў пройдзе нязвычайная навалніца.

Мы прымушаны старацца паддзяржаць другі кірунак францускае палітыкі, каторы хацеў-бы, каб Расея ня была такая вялікая і дужая дзяржава, як калісь, каторы жаха, што быўшых расейскіх зямель назад пад расейскае панаваньне аддаваць нельга, а трэба, каб яны між сабою зрабілі саюз, які мурам адгарадзіў-бы Расею ад Нямеччыны, які мурам адгарадзіў-бы іх незалежнасьць ад маскоўскае ці нямецкае няволі.

Гэтак, праўдзівым становішчам зьяўляецца той факт, што ўсе дарогі мірнага разьвязаньня нашае агульнае справы вядуць ў нашу Бацькаўшчыну, вядуць ў Беларусь.

Аляксандар Незалежны.

А ПОШНІЯ НАВІНЫ.

Паведамленьні Польскага Генэральнага Штабу.

Фронт Літоўска-Беларускі.

ВАРШАВА, 21—X. (ПАТ). Атакі большавікоў на паўдня ад Полацка ў кірунку Пышно—Ушачы—Гомель крывава адбіты.

На поўнач ад Барысава ў кірунку вёсак Кішынь—Слабодка нашыя аддзелы неспадзяваным нападам разьбілі значныя сілы большавікоў, узяўшы 60 палонных, 2 гарматы і 2 кулямёта. На рэшце фронту—без зьмен.

ВАРШАВА, 21—X. (ПАТ). Учора непрыцель аднавіў атакі ў раёне на паўдня ад Полацка. Атакі адбіты. У кірунку Ба-

рысава моцная артылерыйская дуэль. У районе Міхалева на паўдня — усход ад Бабруйска непрыяцель ў лічбе аднаго батальёну атакаваў нашыя попарэднія аддзелы, але пасля даўгога бітвы, быў разбіты і адкінут. Узятлі ваенную здабычу.

У районе Лунінца нашыя аддзелы, перадаючы мэты непрыяцеля, смелым нападам разграмілі збіраўшыхся на усход ад Злодзіна сілы непрыяцеля. Узятлі здабычу

У Туле.

ЦАРСКАЕ СЯЛО. Бальшавікі акружылі Тулу акопамі і калючым дротам.

Патайны урад у Маскве.

РЭВЕЛЬ, 20—X. (БВД). Водлуг да статых вестак, у Маскве з'арганізаваўся патайны „Часовы ўрад Расеі“, у склад якога ўваходзяць с.р., меньшевікі і сябры „Народнага Цэнтра“. На чале ўраду стаіць с.р. Пятроў.

Нямецкі рашчот.

ПРАГА, 19—X. (ПАТ). Чэскае бюро прэсы дастала вестку з Бэрліна, што нямецкі ўрад згадзіўся пад вядомымі варункамі прыняць учасьце ў блёкадзе бальшавіцкае Расеі, маючы на увазе ўперад за ўсё карысьць нямецкае заграічнае палітыкі.

Нямецкая прэса аб упадку бальшавікоў.

НАУЭН, 20—X. (ПАТ). Нямецкая прэса друкуе вялізныя стаціі аб тым, што бальшавіцкія арміі разбіты на усіх фронтах. Дні бальшавіцкага ўраду падлічаны.

Капітуляцыя Кронштату.

ВЕНА, 20—X. (ПАТ). Увесь Кронштат стаіць у полымі. Англіцкі флёт не пазваляе караблём бальшавіцкім выйсці ў мора, каб памачы бальшавіком абараняць Пецярбург.

НАУЭН, 20—X. (ПАТ). (Радыотэлеграма). Па нязвычайнай бамбандыроўцы англіцкім флэтам Кронштата, апошні выкінуў белы штандар і капітуляваў.

Бітвы на вуліцах у Пецярбурзе.

ВЕНА, 20—X. (ПАТ). Фінскі бераг ачышчаны ад бальшавікоў. Войскі генэрала Юдэніча з паўднёвага боку ўвайшлі ў места. Па вуліцах ідуць бітвы.

Міліёны экс-кайзера.

БЭРЛІН. „Vorwarts“ паведамляе, што ў фінансавых кружках Швайцарыі ходзяць весткі аб тым, што быўшай нямецкай імператрыцы Цэцыліі ўдалося перавезці ў Швайцарыю дваццаць міліёнаў з свайго вялізарнага багацця. Быўшы імператар аўстрыйскі Карл таксама вывез шмат грошаў з свайго багацця, якое лічыцца сотнямі міліёнаў.

Латышы ўзялі Усць-Дзьвінск і Якобштадт.

РЫГА. Старшыня міністраў Ульманіс паведаміў, што па вялікіх бітвах латышы занялі Усць-Дзьвінск і Якобштадт.

Манархісты ў Вэнгрыі.

БУДАПЭШТ. Тут адкрыўся заговор, каторы хацеў пасадыць на вэнгерскі пасад экс-імператара Карла. Старшыня дастаў на гэтую справу 100 міліёнаў. З гэтых плянаў нічога ня выйшла, бо румыны аб гэтым даведаліся і засталіся ў Будапэшці.

Што робіцца ў Украіне.

Корэспандэнт „New-York Herald“ паведамляе, што ён бачыўся з генэралам Джавінам, каторы перабраўся ў Кіеў і бачыўся з Петлюраю і прадстаўніком Дэнкіна ў Кіеве ген. Брэдовым. Петлюра не хаваючыся сказаў, што ён зносіцца з немцамі, ад каторых дастае амуніцыю, грошы і афіцэраў. Петлюра апраўдваецца тым, што ніхто, апрача немцаў, ня хоча яму памагаць. Усе галоўныя камандзеры петлюраўскай арміі — немцы (?), і бяз іх Петлюра жыць ня можа. Петлюра дамагаецца незалежнасьці Украіны і прымушан выступаць проці Дэнкіна, каторы глядзіць на Украіну, як на частку адраджаючаяся Расеі.

ВЕНА, 17—X. З Бэрліна паведамляюць на аснове вестыў з Масквы: **На Кубані ўзьнялося паўстаньне.** Да даўно ваюючых там паўстанскіх аддзелаў прылучыліся кубанскія казакі.

Паўстанскія аддзелы вышлі з ваколіц Кацярынадара, нішчачы па дарозе войскі, верныя Дэнкіну.

Паўстанцы занялі Новарасійск. Дэнкін паслаў некалькі караблёў да Новарасійска з ультыматумам, што калі паўстанцы ня выйдучь, дык караблі будуць бомбандыраваць Новарасійскі порт.

Наагул з усяе Кубанскае зямлі дэнкінцы блізу зусім выгнаты.

Стаўропаль таксама занялі паўстанцы. На ўсім паўночным Каўказе рэвалюцыя. Паўстанскія аддзелы стараюцца злучыцца з сабою. Злучэньне іх была-б вельмі небаспэчным для Дэнкіна.

З газэт.

„Robotnik“, разглядаючы справу здабыцця Пецярбургу Юдэнічам піша: „з мэнтэ заняцця Юдэнічам Пецярбургу, калі ўрада будзе ў Колчака, Дэнкіна і Юдэніча, а балей за ўсё ў руках саюзнай коаліцыі, адносіны паміж Расеяю і Польшчаю адразу зложача не карысна для Польшчы. Бо навет для найдурнейшага эндэка справа павінна быць ясна, як сонца, што з мэнтэ паўстаньня калчакоўскае Расеі, Польшча як «устой заходняе культуры», як «грунт цывілізацыі» траціць для коаліцыі усялякае важнае значэньне. Польшча, як проці-бальшавіцкі таран перастае існаваць, а на тое мейсца становіцца Расея, крыніца ўсялякіх магчымасьцяў, абшырае поле для усялякае эксплоатацыі. Далей значэньне Польшчы на Усходзе зайдзе да ролі малое дзяржавы, а ўся ўвага зберэцца на Расеі «вялікай» і «адраджонай». Бо трэба і тое сказаць, што калі коаліцыя дагэтуль не прызнала незалежнасьці Балтыцкіх дзяржаў, Украіны, каўкаскіх рэспублік, дык тое было вынікам чакаючае палітыкі, няпэўнасьці хто возьме верх у гэтай барацьбе, якая йдзе ў Расеі. Пабэда рэакцыі будзе разам з гэтым і пабедаю ідэі вялікае Расеі, а гэнай ідэі коаліцыя ня

зможа, калі-б яна гэтага і захацела, перашкодзіць“. і г. д.

Аб гэтым мы шмат казалі і пісалі. Каб гэтага ня было, дык канечна патрэбна, каб Польшча, калі яна ня хоча зайсьці да ролі «малое дзяржавы», павінна памагчы Беларусам стварыць войска і дзяржаву, а ні рабіць таго, што робіцца цяпер.

* * *

Пра ўсходнюю Галіччыну «Times» піша. «Усходня-галіцкае пытаньне самае цяжкое з усіх, з якімі толькі мірная канфэрэнцыя мела дзела. Жыхары-сяляне усходняе Галіччыны большасьцю — украінцы, з другога боку вышэйшыя клясы — палякі, таксама палякі жыхары Львова і некаторых районаў каля Тарнопаля, правесьці граніцу на тэрыторыі па нацыянальнаму прынцыпу немагчыма Апрача таго, палякі ссылаюцца і на тое, што прамысловасьць большасьцю польская.»

Прызнаньне незалежнасьці Літвы?

„Gazeta Polska“ друкуе аўтэнтчны ліст, каторы прыслан англіцкай ковенскай місіяй да прэзыдэнта Літвы. „Коўна 25 верасьня 1919 г. Яго Эксцэленцыі прэзыдэнту Літвы. Маю гонар паведаміць вашу эксцэленцыю аб дэпешы міністэрства заграічных спраў, якую атрымаў дарогай цераз Рыгу Урад яго каралеўскага вялічства, караля Вялікае Брытаніі выказаў літоўскім прадстаўніком, што гатоў прызнаць Літоўскі Часовы Урад, як існуючую фактычна незалежную цэласць на тых самых варунках, на якіх былі прызнаны урады Эстоніі і Латвіі. З праўдзіваю пашанаю палкоўнік Ворд, прадстаўнік англіцкае місіі у надбалтыцкіх краях».

„Звон“ піша: „вядомая беларуская дзеячка зьварнулася да міліцыі з просьбай, напісанай пабеларуску, каб выдалі ёй пазваленьне перавезці школьныя рэчы з аднаго будынку ў другі. Міліцыянт просьбы ня прыняў, сказаўшы, што ўсе просьбы да ўраду павінны пісацца папольску. На зробленую ўвагу, што яго вымога парушае загад вышэйшае ўлады, паводлуг каторага беларуская мова ўжываецца аднолькава з польскаю, ураднік адказаў, што ён не разумее беларускае мовы і дзеля таго просьбы прыняць ня можа, і што ўсе просьбы павінны пісацца папольску, ці *паравейску*. Калі-ж яму заўважылі, што калі ён не разумее беларускае мовы, дык і не павінен займаць ураду ў Беларусі, дык ураднік публічна адказаў літэральна вось што: «Му-окупанці па sześć miesięcy» (мы-Окупанты на шэсьць месяцаў), а дзеля таго ня маем патрэбы разумець беларускую мову».

Кубань проці дыктатуры Дэнкіна.

На паседжаньні кубанскае рады 12—13 жніўня сёлета вялікая група паслоў зрабіла энэргічны протэст проці вайсковае дыктатуры Дэнкіна. Пры гэтым здарэньні М. Макаранко, прадстаўнік партыі большасьці рады меў двухгадзінную прамову, прынятую згодна ўсімі сябрамі рады і публікай воплескамі.

„Рэч ясная—сказаў Макаранко—што нягледзячы на нашыя растуць пратэсты, граціць нам дыктатура. А за дыктатураю хаваецца манархізм... Вы добра зрабілі забараняючы пяць тут: „Боже царя храни“, вы ня знойдзеце больш у газэтах фармулы: „его імператорское величество“—але я вам кажу манархія йдзе! Нашыя паны з бізуном у руках здзекуюцца і скачуць, як перада днём якогось сьвята.

А што-ж казаць аб тых, што служылі гэтману Скорпадзкаму, ці Вільгельму II, або на манархістычным конгрэсе ў Кіеве гаманілі аб 150 мільёнах рублёў ад Вільгельма на адбудову „вёлікой, еднoй і недэблiмай“ Расеі, што тварылі „паўднёвую армію“, або што думаць аб „лізе прамыслоўцаў і фінансістаў? Яны паўцякалі і прыехалі да нас. У нас зажылі яны з камфортам. Яны ад'ехалі далей 48 поездамі. Прыехалі яны да нас з малымі падарожнымі торбамі, а паехалі ад нас з вялікімі куфрамi. Добра апрагнуўшыся, абуўшыся, яны праходжаваюцца па бульварах і тут у Роставе страляюць з леварвэраў. Нашыя жонкі і дзеці працуюць ў гэты час на палёх пад касамі сонца або па цёмных ночах, праліваючы свой пот і сьлёзы, раняцца, калецацца і гінуць. А наш панок гуляе па Ніцэі, адкуль пасылае адрэс па якім маюць яму выслаць грошы з жніва.

Я сам быў нядаўна на казацкіх станіцах, я бачыў, як казакі пралівалі сьлёзы, я чуў іх горкія жалі і нараканьні“.

Варочуючыся да справы дыктатуры рэгенту Расеі, папытаўся Макаранко:

„Ці Кубань прызнала ўладу Колчака“?

Галасы: „Не“.

Ці Дон, Церак, Грузія яго прызналі“?

Галасы: „Не“.

„Вось-жа, якім-жа правам Колчак у перагаворах з Антантаю прамаўляе ад імя ўсяе Расеі, гэта значыцца ад імя ўсіх новых дзяржаў? У чым іменьні можа ён казаць? Ці ў іменьні ўраду Харкава і Стаўрополя? Ці ён пытаўся пра гэта народ“?

„Не, паны! Аднае рэчы і то істотнай не стае дыктатуры—самага права гаварыць ад народу“.

„Я бачу там у даліне стары воз, на палавіну разьбіты, на які сеў нацыянальны дыктатар. Палітычныя меншасці, уласны—бо гэта яны лічаць сябе саміх за праўдзi-вых палітыкаў, чапаюцца з усіх ба-

коў за той воз і хочуць у яго нас запрэгчы. Ніколі! Як у канцавым бальшавізме мы не пайшлі за бальшавікамі, таксама ў ультраманархізме мы ня пойдзем з манархістамі!“

(„Вперед“).

Беларуская школа.

Заява беларускае вучыцелькі вёскі Галадоў, Арлянскае воласьці, Бельскага павету Аўгеньні Матэйчук у Школьны Аддзел Цэнтр. Рады В. і Г.

«Заяўляю, што па выезде з Вільні, я паехала ў вёску Галады на месца майго назначэньня. Спачатку я заехала да п. Інспектара Бельскага павету і прасіла, каб ён зацьвэрдзіў мяне вучыцелькаю ў вёску Галады. Інспектар у гэтай справе адмовіў. Тады я паехала ў Горадзень і Горадзенская Беларуская Рада пазволіла мне адчыніць беларускую школу без пазвалэньня Інспектара. Па гэтаму пазвалэньню я паехала ў вёску Галады. У Галадох быў ужо польскі вучыцель з мая месяца 1919 году. Заехаўшы ў вёску, я склікала сельскі сход і на гэтым сходзе сяляне вёскі прыгаварылі, каб адчыніць беларускую школу, а ня польскую. Солтыс напісаў прыгавор і ўсе падпісалі. Гэты прыгавор солтыс адправіў да школьнага інспектара і прасіў, каб ён даў адказ. Школьны інспектар нічога не адказаў, а толькі ўзлаваўся на грамадзян. Як ён нічога не адказаў, тады я папрасіла польскага вучыцеля асвабодзіць школу і, калі вучыцель выехаў, я распачала вучыць. Гэта я пачала вучыць 7 кастрычніка, а ўвечары гэтага самага дня прыехала паліцыя ў гадзін 10 і мяне забралі разам з маймі паперамі ў м. Бельск. Заарыштаванаю я прабывала да 11 кастрычніка. За гэты час мяне выпыталі па некалькі раз у паліцыі, школьнага Бельскага інспектара і паветавага старасты. Пыталіся ў мяне: адкуль я прыслана, ад каго, ці беларуска і г. д. Я ім адказала, што я беларуска, прыслана ад Беларускае Рады В. і Г. і што інспектару я прыслала прыгавор ад сялян вёскі Галады. Мне адказалі, што Бельскі павет прылучан да Польшчы і яны ніякіх беларускіх Рад ня прызнаюць, а што датычыць прыгавораў, дык усе прыгаворы яны ў печы паліцыі 10 кастрычніка я з паліцыяй ездзіла ў Галады па свае рэчы, а 12 у раньні паехала ў Вільню. Перапуск далі скарбовы.

Усе жыхары Бельскага павету надта жадаюць баларускіх школ і просяць Беларускую Раду памагчы ім у гэтай справе і прыслаць вучыцельку.

Пры гэтай заяве прыкладаю прыгавор жыхароў вёскі Галады».

П Р Ы Г А В О Р

сялян в. Галады аб адкрыцьці беларускае школы.

Мы ніжэйпісанья грамадзяне вёскі Галады, сабраўшыся на сельскі сход 28 вересня 1919 г. прыгаварылі аднагалосна адчыніць беларускую школу ў сваёй вёсцы.

Просім пана Інспектара зацьвэрдзіць наш прыгавор і беларускую вучыцельку Аўгеньню Матэйчук у вёсцы Галады.

Грамадзяне вёскі Галады. Уласныя падпісы: Міхал Кудзёрскі, Г. Пятроўскі, С. Куд-

зёрскі, Д. Кудзёрскі, С. Яконюк, Сакоўскі, Пётра Іванюк, Кіпрыянчык, Якім Повінскі, Нікіпар Юшчук, Пракоп Пігарчук, Зьміцер Васілюк, Антон Васілік, Барыс Зямель, Мікіта Онапюк, Калістрат Дзелянюк, Параска Паўлючук, Іван Кудзёрск. Зцьвэрдзіў солтыс Тымашук.

ВУЧЫЦЕЛЬСКІЯ КУРСЫ ў МЕНСКУ.

З 20 кастрычніка ў Менску адчыніліся каротка-часовыя чатырохднёвыя курсы беларускае мовы і беларусазнаўства для вучыцеляў Менскага, Бабруйскага, Ігуменскага, Навагрудскага, Вялейскага, і Дзісьненскага паветаў. Па загаду школьнае рады Меншчыны ўсе вучыцелі, якія хочуць вучыць у беларускіх школах павінны праслухаць вучыцельскія беларускія курсы і здаць адпаведны экзамен.

З БЕЛАРУСІ.

ШЧОРСЫ, НАВАГРУДЗНАГА ПАВЕТУ.

Вельмі цяжкая доля спаткала жыхароў м. Шчорсы. Вёска, што раней была раскінутая на вялікім абшары, за час вайны знішчана да астатку. Няма а ні воднае хаты людзі жывуць у зямлянках і апаках, што засталіся пасля немцаў. Пануе голад, людзі пухнуць, крываўка тыфус штодзённа ўносяць шмат ахвяр Дактароў няма.

ПОЧТА.

У Меншчыне польская ўлада робіць крокі каб наладзіць пошту паміж месцамі і мястэчкамі. У некаторых мястэчках местах пачалі арганізаваць пошту.

МЕНКА СОЛІ НА ХЛЕБ.

У Меншчыне Беларускі Цэн. Саюз спажывецкіх коопэратываў па пранаваньню польскае ўлады арганізаваў менку солі на хлеб—пуд за пуд. Сяляне не зусім прыхільна спаткалі гэтую менку. Ахватней яны гатовы плаціць грашамі і даражэй за соль, але хлеба не аддаваць.

ВАЛАСНЫЯ ВІБАРЫ.

У Дубагоўскай воласьці, Сьвянцянскага павету, выбары ў ваясноае самаўпраўленьне зроблены даволіцікаўна. У воласьці тры абчэствы: Данюшаўскае, Расьлаўскае і Капачоўскае. Кожнае абчэства выбірала з сваіх жыхароў па 30 чалавек кандыдатаў з тым, каб з усіх гэтых 90 кандыдатаў выбраць 15 чалавек, па 5 чалавек ад кожнага. Ведама, што выбірацца павінны такія, каторых усе ведаюць і могуць даручыць свае агульныя справы. За два дні да выбараў адзін з сяброў быў у Едзішках і там ужо даведаўся, што будуць выбраны ня тыя, якіх людзі хочуць, а тыя, хто будуць назначаны. Самыя выбары рабіліся так: правадьры сябранья казалі, што ўся воласьць павінна выбіраць сяброў, а ня кожнае абчэства пазсобку. Ад гэткае заявы „зрабілася каша“, бо сяляне аднае воласьці ня ведалі людзей другое. Прыкладам, калі пачалі чытаць спісаньне кандыдатаў ад Капачоўскае воласьці дэк Расьлаўскія пачалі крычаць, што яны ня згаджаюцца і будуць галасаваць за ўласны. „Выручылі“ правадьры. Яны з усіх спісаньняў выбралі 16 чалавек, прачыталі іх

фаміліі і сказалі, што гэтыя людзі выбарны ў самаупраўленне. Усім дадзела і каб барджэй скончыць, блізу ня ўсе і згадзіліся, хаця ад аднаго обчэства выбарны заместа пяцёх толькі адзін. Ніхто надта і ня цікавіўся вынікам выбараў, бо ўсім здаецца, што нічога добрага з гэтых выбараў ня будзе. Усім здаецца, што няма праўды

Дубатоўскі.

Грамадзянам Дубатаўскае воласці Рэдакцыя можа дадаць, што калі няма праўды, дык яе трэба дамагацца, а не барджэй канчаць, бо дадзела! Мы маеце права на самаупраўленне, дык і скарыстайце з яго.

Дзейльнасьць беларускіх арганізацый у Адэсе.

Шырокая дзейльнасьць беларускіх арганізацый у Адэсе мела характар палітычны, культурна асьветны і акадэмічны.

Праца арганізацый ішла без перарыву 1) пры Гэтмане, 2) пры Дабравольным камандавані і 3) пры Савецкай уладзе, але творчасць іх была розная.

1) У ліпні 1918 году заляжылася у Адэсе Беларускае кансульства, і дзейнасьць істнаваўшых у Адэсе да гэтага часу Беларускае нацыянальнага Камісарыяту і Рады, астанавілася. Прызнанае мясцовымі уладамі Кансульства зарэгістравала каля 16 тысяч грамадзян-беларусаў, выдавала ім пашпарты і бараніла іх палітычныя і маетныя правы. Істнаваўшы там Беларускі ваенна-концэнтрацыйны пункт быў зьліквідаваны ў жніўні 1918 г. з-за непаразуменьня з палкоўнікам Пекарскім на грунце кепскага харчаваньня.

Культурна-прасьветнае таварыства „Гай“ арганізавала хор пад кіраўніцтвам Ляўкевіча, драматычную труппу з Нядоляю (Ляжневічам) на чале, лекцыі беларусазнаўства (лектары Грамыка, Некрашэвіч), сямейныя вечарынкi, адчыніла чатыры пачатковыя беларускія школы — пры дапамозе беларускага настаўніцкага гуртка, памясьціла некалькі асоб у тэатральную студию і выпусціла газету „Беларусы у Адэсе“. На чале таварыства стаялі І. Дацэня, памершы ў сьнежні 1918 г., Е. Трафімаў, С. Некрашэвіч, П. Ільчонак і І. Мацюкевіч.

Для клопатаў аб уцекачах заляжыўся Беларускі Камітэт памачы ахвярам вайны, старшынёй якога быў спачатку М. Карташоў (б. старшыня Віцязьскай Зем. Управы), а пасля Е. Трафімаў. Узяць беларусаў уцекачоў пад сваю апеку Камітэту перашкаджаў Рускі камітэт уцекачоў, каторы заяўляў, што няма патрэбы вылучаць з пад яго апекі беларускіх уцекачоў, бо ніякай розніцы паміж рускімі і беларусамі няма. Аднак самі беларусы уцекачы перайшлі ў свой беларускі камітэт, каторы ніякай матэрыяльнай дапамогі ім не даваў, затое адсылаў іх у родны край і надзяляў іх роднай літэратурай.

Беларускі коопэратыў „Падмога“ з фундашам у 5 т. руб. шырока разгарнуў сваю працу, прадаючы па танных цэнах прадукты сваім сябром і ўцекачом. Кіравалі коопэратывам Караневіч і Янушкевіч.

2) Ня мала цяжкіх часін прыйшлося перажыць беларусам у Адэсе з упадка Гэтмана пры Дабравольным камандаваньні.

Сюда прыехала з Кіева „Кіеўское Савешчаніе“ Беларускае грамадзянскае дзеялей“ з старшынёю Розэнам (б. Віцебскім

Губэрнатарам) на чале. Апроч яго ў склад „савешчанія“ уваходзілі Базарэвіч (Беларускі консул у Кіеве), Радштэйн (старшыня Белар. вайсковых арганізацый у Кіеве), б. сябра Гасударствен. Думы Кадыгробаў і Энгельгард, Бахановіч (б. старшыня Гродзенскага цэнтральнага камітэту), Гортынскі (б. сябар Магілёўскай Земскай Управы) і другіе, — усяго чалавек 20.

„Савешчаніе“ стаяло на грунце «ёднай і неадлімай» Расіі і не спрыяло чыннасьці Цэнтральнай Рады і Сэкрэтарыяту.

У гэты час Беларуская Рада ў Адэсе на чале з Е. Трафімавым пачынула далей сваю дзейнасьць. У Раду ўвайшоў В. Кадыгробаў, адарваўшыся ад Кіеўскага „Савешчанія“. У Адэсу вьехаліся яшчэ беларускія дзеячы: капітан Ладноў і Белевіч (сябры цэнтр. Рады), Вальковіч (Беларускі консул на Каўказе), палкоўнік Вэнт (начальнік штабу беларускіх войскаў).

Каб не разьбіваць беларускіх сіл і ня шкодзіць гэтым інтарэсам беларускага народу, быў заложаны „Беларускі Нацыянальны Цэнтр“ у склад якога увайшлі прадстаўнікі адэскіх арганізацый, Кіеўскага Савешчанія, Гродзенскага цэнтральнага камітэту, усе консулы і сябры цэнтр. Рады, быўшыя ў Адэсе.

Цэнтр злучыўся на плячформе абароны цэласьці Беларусі і злучэньня яе на фэдэрацыйных асновах з Расіяй.

Старшынёю Цэнтру быў абраны А. Бахановіч, а яго сябрам — Грамыка. Цэнтр перадаў мэморандум саюзнаму камандаваньню, у яком прасіў памагчы беларусам увайсці роўным сябрам у сямью народаў і пазволіць ім фармаваць сваю нацыянальную армію.

(Далей будзе).

З ВІЛЬНІ.

Беларускія Вучыцельскія Курсы ў Вільні.

2-я Беларускія Вучыцельскія Курсы ў м. Вільні на гэтым тыдні канчаюцца. На курсах было 233 чалавек вучыцельў і вучыцелек. Школьны Аддзел Рады цяпер клапаціцца аб тым, каб даць усім беларускія школы. Беларускія вадавецкія таварыствы выдаюць камплекты кніжак для школ.

Спэтакль на карысьць дзяцей.

У суботу 25 кастрычніка ў салі 1-е Віленскае Беларускае Гімназіі адбудзецца спэтакль. Будуць песьні, дэклімацыі і танцы.

Пачатак а 7 гад. увечара. Увесь даход пойдзе на карысьць бяздольных беларускіх дзяцей, якія знаходзяцца ў інтэрнацыі пры Беларускай Гімназіі.

Як знайсці сваіх родных у Амэрыцы.

Каб знайсці сваіх родных у Амэрыцы, ад каторых даўгі час няма нікае весткі, трэба зляжыць ніжэйпаданую просьбу: «У Міністэрства Загранічных Спраў (консульскі аддзел) у Варшаве. Просьба пішацца гэтак: «Ніжэйпадпісаны просіць каб знайсці ў Амэрыцы такога й такога (сына, мужа, брата, дачку і г. д.) імя, прозьвішча, скуль родам, колькі гадоў, каторы год ад такога да такога году не падае аб сабе весткі. Прашу заведаміць мяне бьва-

ніку шуканьня. Мясцовасьць і дата. Подпіс хто просіць і адрэс.

На гэткую просьбу належыць наклеіць марак на 4 рублі.

Аб тых, хто памёр у Амэрыцы консульскі аддзел робіць таксама спадкі і акты аб сьмерці.

Гэтакім спосабам можна таксама атрымаць весткі аб сваіх родных, каторыя знаходзяцца ў другіх дзяржавах».

„Ch. Polska“

Пачтовая скрынка.

Рэдакцыі газэты „ЗВОН“ Паведаміце, калі ласка, хоць „з аказіяй“, дзеля чаго цераз пошту мы не дасталі ніводнаго № вашае газэты? Мы акуратна высылаем вам. Мы даведаліся, што, быццам, вы таксама пасылаеце і нам. Калі гэтак, дык у чым справа?

Рэдактар і выдавец: К. МЯДЗЭЛКА.

АБВЕСТКІ.

У суботу 25 кастрычніка ў салі

1-е Віленскае Беларускае Гімназіі (Вострабрамская, 9) адбудзецца

СПЭТАКЛЬ.

Песьні, Дэклімацыі, Танцы.

Пачатак а 7 гад. у вечары.

Увесь даход пойдзе на карысьць бяздольных беларускіх дзяцей, якія знаходзяцца ў інтэрнацыі пры Гімназіі.

Новыя Беларускія кнігі:

- Географія Беларусі—Смоліча. Цана 10 мр.
- Беларуска-Маскоўскі слоўнік—Максіма Гарэцкага. Цана 7 мр.
- Родны Край, першая пасьля лемантаря кніга да чытанья—М. Гарэцкае. Цана 3 мр. 50 ф.
- Родны Край, другая пасьля лемантаря кніга да чытанья—Л. Чарняўшчанкі Цана 3 мр. 50 ф.
- Лемантар «Зорка» — А. Смоліч. Цана 1 м. 75 ф.
- Беларуская Граматыка — Тарашкевіча. Другое выданьне. Цана 2 мр. 50 ф.
- Прадаюцца ў БЕЛАРУСКАЙ КНІГАРНІ, Завальная, № 7 і ўва ўсіх іншых кнігарнях.